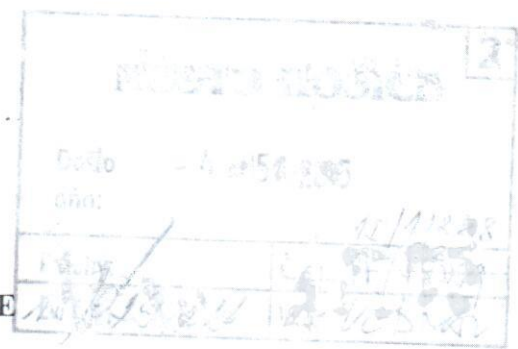

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD KOŠICE
Hlavná 25, 040 01 Košice

Váš list: S/2015/11288; 24.03.2015
Naša značka: KPUKE-2015/8330-2/27393/GE, JJ
Vybavuje: Mgr. J. Gembický; 055/2455 833
podateľňa tel. č. 055/24 55 111
podatelna.ke@pamiatky.gov.sk
Košice, dňa: 24.04.2015

ROZHODNUTIE

Krajský pamiatkový úrad Košice (ďalej len „správny orgán“) podľa § 11 odseku 1 zákona číslo 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“), ktorý je vecne príslušným správnym orgánom a podľa § 9 odseku 5 pamiatkového zákona je miestne príslušným správnym orgánom na úseku ochrany pamiatkového fondu a podľa § 46 zákona číslo 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) vydáva na základe súčasného stupňa poznania kultúrno – historických hodnôt podľa § 33 odseku 2 pamiatkového zákona toto

r o z h o d n u t i e :

zámer reštaurovania, zamýšľaný v návrhu vlastníka: Mesto Košice, Trieda SNP 48/A, 040 11 Košice, podaný dňa 26.03.2015 na správny orgán v konaní o rozhodnutie o zámere na reštaurovanie nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky: **pomník padlým II. svetovej vojny – sovietski vojaci, na Námestí Osloboditeľov v Košiciach**, zapísanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR pod evidenčným číslom 1326/1 (ďalej len „kultúrna pamiatka“), nachádzajúcej sa na parcele číslo 2444/1, na území ochranného pásma Mestskej pamiatkovej rezervácie v Košiciach, podľa listu vlastníctva číslo č. 10527 – čiastočný výpis, okres: Košice I, obec: Košice - Staré Mesto, katastrálne územie: Košice - Stredné Mesto, na základe súčasného stupňa poznania jej kultúrno-historických hodnôt,

je prípustný

z hľadiska záujmov, chránených pamiatkovým zákonom, a podľa § 33 odseku 4 pamiatkového zákona pre prípravu, zabezpečenie a vykonanie reštaurátorských prác správny orgán

určuje tieto podmienky:

A. Príprava predpokladaných reštaurátorských prác je z hľadiska záujmov ochrany pamiatkového fondu prípustná pri dodržaní týchto podmienok:

1. Pri obnove a reštaurovaní predmetného pomníka je vlastník povinný postupovať podľa poznatkov, zistených aktuálnym pamiatkovým architektonicko-historickým výskumom pomníka z roku 2014 od autorov: PhDr. Zuzana Zvarová, Mgr. Petra Švardová a Ing. Dušan Garaj – ZAPAMO (ďalej len „architektonicko-historický výskum“) ako prípravnou dokumentáciou, a to najmä podľa *Návrhu ochrany, obnovy a prezentácie*, ktorý je uvedený v kapitole č. 7, v podkapitolách č. 7. – 7.3., a v zmysle požiadaviek v kapitole č. 8 uvedeného výskumu.
2. V podrobnostiach o podmienkach o vykonávaní reštaurátorských prác a o reštaurátorskej dokumentácii je potrebné postupovať podľa § 33 pamiatkového zákona a v zmysle všetkých súvisiacich predpisov.

3. Na potvrdenie pamiatkových hodnôt a preskúmanie súčasného stavu kultúrnej pamiatky pre praktické účely jej komplexnej obnovy a reštaurovania zabezpečí vlastník u reštaurátora vykonanie komplexného reštaurátorského výskumu a na jeho základe vypracovanie **Návrhu na reštaurovanie**.
4. Návrh na reštaurovanie predmetnej kultúrnej pamiatky vypracúva a za jeho obsah v súlade s podmienkami rozhodnutia o zámere podľa § 33 odseku 2 pamiatkového zákona zodpovedá fyzická osoba - reštaurátor, ktorý má odbornú spôsobilosť a zákonom stanovenú prax v požadovanom odbore podľa § 5 odseku 2 písmena a) zákona č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov.
5. Realizovať komplexný reštaurátorský výskum na kultúrnej pamiatke, spracovať odborné vyhodnotenie reštaurovaného diela, deštruktívny-nedeštruktívny výskum, v prípade potreby petrografický výskum z odobratých vzoriek, nevyhnutných pre laboratórny prieskum za účelom stanovenia optimálnych technológií pre čistenie, stabilizáciu, riešenie stavu a obnovy kamennej hmoty a konštrukcií architektúry pomníka a jeho súčastí, konzerváciu povrchov, tmelenie a plombáž doplnkov a konečné zjednotenie pre jednotlivé druhy použitého kameňa i materiálov.
6. V návrhu na reštaurovanie presne špecifikovať príčiny deštrukcie kamennej hmoty a ostatných materiálov, určiť úbytky a povrchové poškodenia architektonickej i umelecko-remeselnej výzdoby, definovať ich rozsah a charakter na základe už spracovaných podkladov architektonicko – historického výskumu a navrhnúť ich konkrétne riešenie v zmysle požiadaviek, vyplývajúcich z uvedeného výskumu v časti návrhu obnovy predmetnej kultúrnej pamiatky (kapitola 7.), t. j. možnosti a postupy pri komplexnej obnove a reštaurovaní pamiatky s presným technickým a technologickým postupom.
7. Spracovať výsledky reštaurátorského výskumu: zdokumentovať celkový stav kultúrnej pamiatky i všetkých jej súčastí z pohľadu jej praktickej obnovy a reštaurovania, vyhodnotiť nálezové situácie v správe o výskume v presnej, prehľadnej a podrobnej písomnej a grafickej forme, doplnenej o podrobnú fotografickú dokumentáciu. Komplexný reštaurátorský výskum na kultúrnej pamiatke s vyhodnotením reštaurovaného diela je nevyhnutné spracovať ako Návrh na reštaurovanie. Ten zdokumentuje všetky zásahy, vykonané v minulosti, a doplní výsledky architektonicko-historického výskumu. Pri následnej komplexnej rekonštrukcii je potrebné všetky nové zásahy presne graficky, písomne i fotograficky zdokumentovať tak, aby bolo možné v budúcnosti všetky zásahy spätne určiť.
8. Návrh na reštaurovanie bude kompletizovaný ako autorizovaný dokument v pevnej väzbe s číslovanými stranami a s predpísanou fotodokumentáciou. Súčasťou návrhu na reštaurovanie bude i jeho elektronická verzia, ktorá musí byť obsahovo totožná s vytlačenou verziou podľa § 5 odseku 3 Vyhlášky Ministerstva kultúry SR č. 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „Vyhláška“).
9. Priebeh a ďalší postup reštaurátorských prác bude určený po predložení Návrhu na reštaurovanie, ku ktorému vydá správny orgán rozhodnutie podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona.

B. Správny orgán pre vykonanie reštaurátorských prác na kultúrnej pamiatke určuje tieto podmienky:

1. Základnou podmienkou pre komplexné reštaurovanie je v zmysle požiadaviek ochrany pamiatkového fondu: fyzická rehabilitácia a záchrana architektúry a všetkých súčastí pomníka, so zásadou maximálneho rešpektovania a zachovania ich autenticity. Zachovať pomník v autentickom pôdorysnom i architektonickom

rozvrhu. Dnešný pôdorysný rozvrh zostane zachovaný, zachované v dnešnom rozsahu zostanú všetky zelené plochy, konvexné tvarovanie pôdorysu na východnej strane, ako aj zaoblené nárožia. Dnešný pôdorysný rozsah je pôvodný, zelené plochy sú jeho neoddeliteľnou súčasťou a budú zachované a plne rešpektované. Zachovaný zostane pomer zelených a spevnených plôch. Akákoľvek redukcia rozlohy – pôdorysu pomníka - je neprípustná. Rovnako zachovaný zostane aj terénny reliéf pomníka – východná časť pomníka, zapustená pod úroveň dnešnej komunikácie zostane v tomto riešení zachovaná.

2. Cieľom reštaurovania je tu prinavrátenie autentického výtvarno – estetického výrazu pamiatky, tvoreného kombináciou belostného povrchu kamennej architektúry a tmavého kovu, konsolidácia originálu a zvrátenie narušeného technického stavu pamiatky. Reštaurovanie bude plne rešpektovať zachovaný stupeň a mieru autenticity.
3. Sanácia hmotnej podstaty a dokumentovanie výskumom zistených skutočností, pri minimalizácii zásahov do originálu. Rozsahom reštaurovania bude celý areál pomníka a jeho súčastí. Pri reštaurovaní sú prípustné také zásahy, pri ktorých bude opravená a konzervovaná kultúrna pamiatka tak, aby zásahy rešpektovali autenticitu a historický výraz jednotlivých prvkov, ako aj celku s ohľadom na hodnotu pamiatky histórie.
4. Metóda, spôsob a rozsah reštaurátorského procesu bude pozostávať z kombinovaných technologických postupov: reštaurátorských, rekonštrukčných, konzervátorských, umelecko-remeselných. Metóda konzervácie - bude aplikovaná pri všetkých zachovaných a technicky zdatných štruktúrach objektu (hmota, pôdorys, dispozícia, konštrukcie, remeselné detaily v dobrom technickom stave). Metóda rekonštrukcie - uplatnená pri narušených konštrukciách a pri obnove umelecko – remeselných prvkov v zlom technickom stave. Metóda modernizácie – bude súvisieť s ochranou pomníka (osadenie kamerového systému a informačného panelu a pod.).
5. Správny orgán predpokladá kombinovaný spôsob reštaurovania predmetnej kultúrnej pamiatky. Reštaurátorský zásah bude zameraný na **záchranu a prezentáciu originálu** kultúrnej pamiatky. Posúdenie miery poškodenia, resp. miery autenticity a prípadnej nutnej výmeny niektorých architektonických a umelecko-remeselných prvkov (súčastí architektúry pomníka a jeho areálu, dlažieb, obkladov múrikov, doplnkov a pod.) a ich prípadné nahradenie rekonštrukčnými kópiami (aj na základe výsledkov architektonicko-historického výskumu) vyplynie z návrhu na reštaurovanie, ktorý bude súčasťou prípravnej dokumentácie komplexnej obnovy pomníka. Základným metodickým princípom zamýšľanej obnovy je totiž komplexná obnova (rekonštrukcia) a reštaurovanie autentického konceptu predmetného pomníka s areálom v jeho celku i v súčastiach, pričom rekonštrukčné práce budú mať charakter reštaurátorských prác. V niektorých špecifických súčastiach pomníka (**podstavce na večný oheň, nápisové dosky náhrobníkov, vrcholové lampy na obeliskoch, materiál použitých symbolov**, a. i.) sú v architektonicko-historickom výskume v návrhu obnovy uvedené aj alternatívy ich možných riešení. Ich praktickú konečnú realizáciu by mal preukázať práve reštaurátorský návrh.
6. Uskutočnený architektonicko - historický výskum vyhodnocuje stavebno-technický stav pomníka a jeho areálu len na základe ohliadky a nenahrádza iné odborné posudky, zamerané na stavebnotechnický stav objektu ako celku alebo jeho súčastí. V budúcej projektovej dokumentácii obnovy by mali byť preto zohľadnené už aj konkrétne aktuálne riešenia súčasného osvetlenia (elektrifikácie a plynofikácie), označenia (tabule), i zabezpečenia predmetného pomníka (kamerový systém, oplotenie), ako aj súvisiace perspektívne úpravy okolia s dosahom na samotný

pomník (riešenie dopravy, smerovania okolitých chodníkov a peších trás i prechodov, odstránenie nesúvisiacich rušivých prvkov a pod.), v prípade zásahov do terénu, ak to bude potrebné, aj archeologický výskum, a to v zmysle návrhov obnovy podľa uvedeného výskumu. **Súčasťou projektovej dokumentácie komplexnej obnovy na základe architektonicko-historického výskumu má byť aj statické posúdenie nízkeho oporného múrika vo východnej časti pomníka a projekt sadovníckych úprav (štúdia a realizačný projekt), spracovaný krajinným a sadovým architektom. Správny orgán upozorňuje, že všetky tieto a vyššie uvedené úkony (v súlade s návrhom obnovy a s požiadavkami na rozsah projektovej dokumentácie – kap. 7 a kap. 8 v architektonicko-historickom výskume) nie sú súčasťou tohto predpísaného reštaurátorského výskumu a návrhu, ktorý vykonáva fyzická osoba – reštaurátor, s odbornou spôsobilosťou, ale sú rovnocennou samostatnou potrebnou súčasťou celého pripravovaného procesu komplexnej obnovy pomníka zo strany vlastníka, ktorý ich má vo vlastnom záujme paralelne aj v koordinácii s reštaurátorskými prácami zabezpečiť. Vlastník kultúrnej pamiatky tu zabezpečí úzku spoluprácu všetkých zainteresovaných odborníkov (príprava a realizácia výskumov, prípravnej a projektovej dokumentácie, realizácia rôznych prác odborného, stavebného, reštaurátorského i umelecko - remeselného charakteru) tak, aby nedochádzalo počas celej akcie k zhoršovaniu stavebno - technického stavu, k nežiaducim technologickým prestojom a poškodeniu už obnovených – reštaurovaných častí kultúrnej pamiatky. Zároveň, konečné návrhy reštaurovania budú zohľadnené a zapracované do budúcej celkovej projektovej dokumentácie komplexnej obnovy, s dôrazom rešpektovať požiadavky spracovateľov architektonicko-historického a reštaurátorského výskumu.**

7. Bude potrebné určiť všetky nepôvodné dodatky výtvarnej i nevýtvarnej povahy, identifikovať nevhodné novodobé rekonštrukcie, doplnky a tmely na pomníku. Výmena originálneho materiálu bude realizovaná len v nevyhnutej miere. V prípade nutnosti výmeny kameňa je potrebné ho nahradiť materiálom kópiou, ideálne z rovnakého lomu, s rovnakou povrchovou úpravou, s cieľom vizuálne eliminovať odlíšenie nových doplnkov.
8. Potrebné čistenie bude realizované len v takom rozsahu, že nezmení hmotný stav a povrchový reliéf originálu predmetnej kultúrnej pamiatky.
9. Neoddeliteľnou súčasťou kamennej architektúry pomníka je škárovanie (vedenie škár, rozmery škár, škárovací materiál). Originálne škáry je nutné v plnej miere rešpektovať a zachovať, je nutné odstrániť staré nefunkčné vyplnenie škár, nové škárovanie realizovať materiálom opticky aj materiálom najbližším originálu.
10. Poškodené časti dlažby je potrebné obnoviť, nanovo vyskladať, materiálom zjednotiť, chýbajúce časti v materiálovej i tvarovej kópii doplniť. Časť z nej chýba. Je potrebné túto plochu vydláždiť materiálom zhodným s ostatnou dlažbou. Odporúča sa riešiť novú dlažbu dnešným spôsobom, ale je možné aj zopakovať raster dlažby podľa zachovaného nákresu. Pri obnove dlažby je nevyhnutá spolupráca reštaurátora – realizátora obnovy a projektanta sadovníckych úprav vo veci doriešenia vzájomnej existencie koreňových systémov stromov a ich vplyvu na zachovanú a novú dlažbu.
11. Stredová komunikácia pomníka bola pôvodne vyložená šachovnicovo dvojfarebnou dlažbou. Nakoľko nepoznáme dnes presnú farebnú škálu a rozmery, odporúča sa ponechať v tejto časti súčasnú dlažbu, jej poškodené úseky treba opraviť.
12. Ostatné kamenné súčasti pomníka – schody, kamenné plochy, náhrobníky, obrubníky, podstavce pod lampy a obelisky - je nutné reštaurovať, odborne obnoviť, poškodené časti opraviť, chýbajúce doplniť, kameň očistiť a petrifikovať.

13. Podstavce pod večné ohne sú novotvarom, ktorý v pôvodnom koncepte nebol. Prvé pribudli v roku 1960, dnešné sú z roku 1980. Je možné ich ponechať a reštaurovať, ale v prípade že budú odstránené, nebudú k pomníku postavené nové, bude sa regenerovať pôvodný koncept. Nakoľko oheň poškodzuje kameň pomníka, architektonicko-historický výskum sa prikláňa k ich odstráneniu bez náhrady.
14. Nápisové tabule na obeliskoch aj na náhrobníkoch nie sú už pôvodné, sú vymenené (1975). Tieto tabule sú v mierne narušenom stave a je možné ich ponechať len ako dočasné riešenie. V prípade náhrobníkov došlo k posunutiu textov a inému osadeniu hviezd. V prípade, že dôjde ku komplexnej obnove pomníka, je potrebné osadiť nové nápisové tabule v pôvodnom materiáli – teda v trachyte, na náhrobníky osadiť hviezdy podľa starších zachovaných fotografií, pričom hviezdy realizovať v kamennom materiáli. Pôvodne boli natreté červenou farbou, architektonicko-historický výskum odporúča farebnosť zopakovať.
15. Nápis na platniach na obelisku boli pravdepodobne zlátené – architektonicko-historický výskum odporúča toto riešenie zopakovať.
16. Symboly na podstavcoch ako i na obeliskoch sú pôvodnou autentickou súčasťou kultúrnej pamiatky a teda jej neoddeliteľnou súčasťou. Zachované budú odborne reštaurované, chýbajúce doplnené v zmysle výsledkov výskumu. Je potrebné symboliku v plnom rozsahu zachovať a obnoviť.
17. Symboly v podobe kosáka a kladiva navrhuje architektonicko-historický výskum zopakovať, a vzhľadom k vandalizmu a dostupnosti riešiť v novom materiáli, ktorý nebude imitovať kov. Možným riešením je uplatniť kameň, nakoľko aj päťcípe hviezdy na náhrobníkoch boli pôvodne kamenné.
18. Symboly na obeliskoch: dva symboly - znak Sovietskeho zväzu a znak Radu veľkej vlasteneckej vojny sa zachovali dodnes. Treba obnoviť ich osadenie podľa zistení v architektonicko-historickom výskume. Na čelnú západnú stranu obeliskov dať znaky Sovietskeho zväzu, na severnú stranu severného obelisku a južnú stranu južného osadiť znak Červenej armády - päťcípu hviezdu, na ploche ktorej bude kosák a kladivo – ako tvarovú analógiu podľa zachovaných fotografií. Na vnútorné strany obeliskov osadiť znak Radu červenej zástavy – vychádzajúc pritom zo zachovaných predlôh tohto vyznamenania. Na západnú stranu oboch obeliskov osadiť znak vyznamenania Radu veľkej vlasteneckej vojny, ktorý je zachovaný dodnes. Odporúča sa uplatnenie týchto symbolov prerokovať s Veľvyslanectvom Ruskej federácie na Slovensku. K ich použitému materiálu architektonicko-historický výskum (napriek rizikám vandalizmu) sa prikláňa ku kovu.
19. Ostatné kovové časti – kosák a kladivo s rastlinnou rozvilinou na hlavici obelisku - zachovať, odborne reštaurovať, rovnako tak aj akantové listy, ktoré sú pravdepodobne z kovu.
20. Lampy na nižších podstavcoch sú nové, niekoľkokrát vymieňané. Je možné ich v plnom rozsahu nahradiť novými, ktoré budú vyrobené ako analógie podľa starších fotografií v kombinácii kov a sklo. Ich obnova bude súčasťou reštaurovania pomníka.
21. Lampy na obeliskoch sú v súčasnej podobe sekundárne - z roku 1972. Nakoľko architektonicko-historický výskum navrhuje odstrániť z obeliskov pomníka elektrické vedenie, je zotrvanie týchto osvetľovacích lúčok podľa neho v takomto prípade neopodstatnené. Je žiaduce osadiť vo vrchole obeliskov tvarové a materiálové (kov) analógie podľa zachovaných starších fotografií.
22. Dnešné riešenie elektrifikácie pomníka - vedenie káblov po povrchu obeliskov a na 8 podstavcoch z východnej strany, je výrazne rušivé a deštruktívne. Je potrebné v koordinácii, t. j. v rámci prieskumu sietí a reštaurátorského výskumu exaktne overiť, či bolo v týchto podstavcoch elektrické vedenie alebo nie. V prípade, že sa potvrdí ich elektrifikácia so skrytým vedením káblov, môže byť obnovená, ale

- vedenie káblov po povrchu je neprípustné. Je potrebné v maximálnej možnej miere využiť prípadné zistené staršie trasovanie káblov, obnova osvetlenia však nesmie vyvolať nové zásahy do kamenného materiálu. Podľa architektonicko-historického výskumu je alternatívou nasvietenie pomníka zo zdrojov mimo jeho architektúry.
23. Je nutné vykonať revízie a obnovy sietí na ploche pomníka a v bezprostrednom okolí, pričom obnova sietí musí rešpektovať návrh na reštaurovanie. Riešenie sietí je dôležité z hľadiska základného konceptu a fázovania procesu obnovy (viď podmienka č. 7)
 24. Je potrebné z plochy pomníka odstrániť všetky technické zariadenia – plechovú skrinku vo východnej časti, elektroskrinku vo východnej časti, zvyšky kovových rúr v južnej časti, šachtu v juhozápadnej časti na ploche trávnik premiestniť, prípadne vizuálne eliminovať.
 25. Všetky hodnotné prvky budú v priebehu rekonštrukcie (reštaurovania) chránené pred poškodením a odcudzením.
 26. Vlastník bude zvolávať pravidelné kontrolné dni za účasti správneho orgánu a zodpovedného reštaurátora už pri vykonávaní reštaurátorského výskumu, a to za účelom sledovania reštaurátorských prác počas spracovania návrhu na reštaurovanie, a aj v celej dobe realizácie.
 27. Štátny pamiatkový dohľad na úseku ochrany pamiatkového fondu bude vykonávať pracovník správneho orgánu podľa § 11 odseku 2 písmeno a) pamiatkového zákona.

Pri reštaurovaní kultúrnej pamiatky **je vlastníkom kultúrnej pamiatky:** Mesto Košice, Trieda SNP 48/A, 040 11 Košice, **povinný:**

- podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona predložiť pred začatím prác každú reštaurátorskú dokumentáciu správne mu orgánu na vydanie rozhodnutia;

Rozhodnutie po uplynutí troch rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti stráca platnosť, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahuje.

O d ô v o d n e n i e

Vlastník kultúrnej pamiatky: Mesto Košice, Trieda SNP 48/A, 040 11 Košice, podal dňa 26.03.2015 na správny orgán žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere na reštaurovanie kultúrnej pamiatky: pomník padlým II. svetovej vojny – sovietski vojaci na Námestí Osloboditeľov v Košiciach, zapísanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR pod evidenčným číslom 1326/1, nachádzajúcej sa na parcele číslo 2444/1, na území ochranného pásma Mestskej pamiatkovej rezervácie v Košiciach, podľa listu vlastníctva číslo č. 10527 – čiastočný výpis, okres: Košice I, obec: Košice - Staré Mesto, katastrálne územie: Košice - Stredné Mesto.

Správny orgán preskúmal vecný obsah podania o zámere na reštaurovanie kultúrnej pamiatky, ako aj všetky dostupné súvisiace podklady a výsledky jej výskumov. Ide predovšetkým o existujúcu prípravnú dokumentáciu v podobe pamiatkového architektonicko-historického výskumu predmetného pomníka (spracovaného PhDr. Zuzanou Zvarovou, Mgr. Petrou Švardovou a Ing. Dušanom Garajom – ZAPAMO, v máji 2014 v Bratislave), ktorá poskytuje vlastníčkovi a správne mu orgánu základné východiská aj pre predložený zámer na reštaurovanie. Je to suma poznatkov, potrebných pre prípravu komplexnej obnovy a reštaurovania predmetného pomníka a jeho prostredia, s určením etáp jeho vývoja, zistením

jeho pôvodnej architektonickej a urbanistickej koncepcie, ako aj kompozície sadových úprav i drobnej architektúry v celom jeho areáli, aj ich neskoršieho vývoja, doplnenia, prípadných zmien výsadiieb a druhového zloženia zelene. Obsahuje tiež inventarizáciu zachovaných architektonických a umelecko-remeselných prvkov pomníka, doplnenú návrhom ich obnovy a reštaurovania, z ktorej správny orgán vychádza pri tomto rozhodnutí. Archívna časť uvedeného výskumu zistila a potvrdila autentický vzhlad pomníka v čase výstavby, jeho architektonický koncept vrátane sadových úprav, a vysporiadala sa v rámci možností aj s údajmi o možnej prítomnosti ľudských ostatkov v miestach symbolických hrobov pod uvedeným pomníkom. Na základe uvedeného, t. j. na základe súčasného stupňa poznania kultúrno-historických hodnôt kultúrnej pamiatky správny orgán usúdil, že boli splnené všetky podmienky pre schválenie zámeru na reštaurovanie, ako aj splnené všetky formálno-právne náležitosti podania.

Predmetný pomník predstavuje vo svojej podobe 7 identifikovaných etáp vývoja od roku 1945 až po začiatok 21. storočia. Pomník postavili po januárovom oslobodení Košíc už 1.7.1945 na mieste novosformovaného námestia, kde počas vojny pochovávali mŕtvych vojakov. Pomník postavili na základe sovietskeho projektu E. F. Gurjanova, v duchu socialistického realizmu. Aj keď sa otázku pretrvávajúcej existencie hrobov červenoarmejcov alebo ich exhumácie vo výskume nepodarilo z dostupných materiálov jednoznačne potvrdiť ani vyvrátiť, nemá to priamy dosah na definovanie pamiatkových hodnôt a pamiatkovej ochrany predmetného pomníka v súčasnosti a do budúcnosti, ktoré samotný výskum jednoznačne a exaktne zadefinoval. Rovnako jednoznačne je identifikovaná a potvrdená autentickosť a opodstatnenosť pôvodnej symboliky na pomníku, ako aj samotného zotrvania pomníka na svojom pôvodnom mieste vo svojej celistvosti bez akýchkoľvek ďalších redukcí alebo premiestňovaní, čo je potrebné rešpektovať. Pomník je tu špecifickým exteriérovým výtvarným dielom s dominujúcim architektonickým riešením, ktorého funkcia spočíva predovšetkým v uctení si pamiatky padlých vojakov, a zároveň je špecifickým prejavom pamäte národa.

Hlavným dôvodom pre kvalifikovaný reštaurátorský zásah je celkové zhoršenie technického stavu jednotlivých zložiek architektonicko-historického diela - pomníka. Kultúrna pamiatka je vo svojej hmotnej podstate už dlhodobejšie narúšaná, jej pôvodné architektonické, umelecko-remeselné, historické, estetické i výrazové hodnoty sú ohrozované. Situovanie pamiatky v exteriéri námestia, nepriaznivé pôsobenie fyzikálnych, chemických a biologických procesov, dlhodobé atakovanie klimatických, dopravných a sociálnych vplyvov, prirodzené starnutie, chýbajúca dlhodobá a pravidelná odborná starostlivosť, nedostatočná ochrana a niektoré nevhodné sekundárne zásahy do hmotnej skladby predmetnej pamiatky s jej súčasťami zapríčinili zmeny a degradáciu jej materiálnej, konštrukčnej aj vzhladovo-estetkej podoby. Závažné straty a poškodenia (materiálov, konštrukcií) na niektorých jej súčiastiach, zvetrania povrchov použitých materiálov, úbytky kamennej hmoty na niektorých miestach sú v súčasnosti jasne viditeľné. V primárnej autentickej podobe v architektonicko-historickom výskume skúmaný pomník vykazuje povrchové a iné poškodenia kameňa, aj ostatných súčastí architektúry pomníka so zhoršujúcou sa tendenciou. Pochôdzna úroveň dlažieb a nástupných dláždených plôch či chodníkov pomníka už dlhodobejšie vykazuje znaky veľkej neúdržby, nestability a narušenia na viacerých miestach. Niektoré jej kamenné dosky sú vysadené zo svojej pôvodnej polohy, narušené, príp. chýbajúce, schodiskové stupne posunuté, a podobne. Konštrukčné spoje sú uvoľnené, medzi blokmi kameňa chýbajú tvárne škárovacie tmely. Architektúra pomníka je na povrchu i v hĺbkach pórov a trhlín materiálov znečistená dlhodobými nánosmi rôznych nečistôt, organickým depozitom.

Vlastník v súlade s predošlými rozhodnutiami správneho orgánu a na základe vyššieuvedených skutočností má aktuálny zámer pozitívne riešiť problém komplexnej obnovy a reštaurovania celej kultúrnej pamiatky. Urýchleným reštaurátorským zásahom sa zastaví predovšetkým hmotný úpadok jej architektonickej a umelecko-remeselnej podoby, ktorý má zhoršujúcu sa tendenciu. Odborným procesom sa sanuje historická a viacvýznamová pamiatková hodnota, obnoví sa pôvodná architektonicko-historická kvalita, prinavrátia sa

dobovo autentický výraz diela. V priebehu reštaurovania bude potrebné spracovať všetky poznatky, získané výskumnou činnosťou, ako aj všetky ďalšie, doteraz nepoznané skutočnosti a nálezy, ktoré je potrebné exaktne dokumentovať a spoluvyhodnocovať s už dostupnými výsledkami a poznatkami najnovšieho architektonicko-historického výskumu pomníka.

Základným metodickým princípom zamýšľanej obnovy je komplexná obnova (rekonštrukcia) a reštaurovanie autentického konceptu predmetného pomníka s areálom v jeho celku i v súčastiach, pričom rekonštrukčné práce budú mať charakter reštaurátorských prác v rámci návrhu na reštaurovanie. Osobitnú pozornosť bude pri spracovaní návrhu potrebné venovať otázkam dopĺňania – rekonštrukcie, resp. nahrádzania sekundárne použitých i chýbajúcich prvkov pomníka. V niektorých čiastkových špecifických súčastiach pomníka (podstavce na večný oheň, nápisové dosky náhrobníkov, vrcholové lampy na obeliskoch, materiál použitých symbolov, a. i.) sú totiž v architektonicko-historickom výskume v návrhu obnovy uvedené alternatívy ich možných riešení, ktorých praktickú konečnú realizáciu by mal preukázať práve až reštaurátorský návrh ako výsledok zámeru na reštaurovanie. Preto všetky podrobnosti a podmienky postupu reštaurátorských prác bude možné posúdiť až po spracovaní a predložení návrhu na reštaurovanie v predpísanom rozsahu. Správny orgán upozorňuje aj na skutočnosť, že na ochranu a obnovu predmetného pomníka, ktorý je zároveň vojnovým hrobom sa vzťahujú aj ustanovenia zákona č. 130/2005 Z.z. o vojnových hrobách v znení neskorších predpisov.

V zmysle ustanovenia § 33 odseku 6 zákona o ochrane pamiatkového fondu správny orgán preskúmal predložený zámer reštaurovania, a pretože nezistil dôvody, pre ktoré by odoprel udelenie súhlasu, tento zámer na reštaurovanie pripustil a pre zabezpečenie ochrany kultúrnej pamiatky stanovil podmienky pre spracovanie reštaurátorskej dokumentácie a uložil i určité povinnosti držiteľovi, špecifikované vo výroku, ktoré je povinný vlastník splniť.

P o u č e n i e .

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia prostredníctvom Krajského pamiatkového úradu v Košiciach na Pamiatkový úrad Slovenskej republiky v Bratislave. Toto rozhodnutie je možné preskúmať súdom až po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. Kristína Markušová
riaditeľka
Krajský pamiatkový úrad Košice

Rozhodnutie sa doručuje:

1. Mesto Košice, Trieda SNP 48/A, 040 11 Košice

Na vedomie:

2. Mesto Košice - stavebný úrad Pracovisko Košice - Staré mesto, Hviezdoslavova 7, 040 01 Košice
3. Krajskému pamiatkovému úradu Košice, na založenie do spisu